

worden aangepakt dat allen gevoelen dat een grote vernieuwing tot stand komt, al zal de volle verwerkelijking slechts geleidelijk kunnen plaats hebben. In sociaal opzicht zal zowel bij openbare als bij particuliere ondernemingen nodig zijn een betrekken van de werkers van hoog tot laag bij het bedrijf op een andere wijze dan tot dusver, zodat zij sterker gevoelen dat met hen, met hun rechten, belangen en gevoelens, rekening wordt gehouden.'

Er moest, had hij verder geschreven, 'een algemeen economisch plan' worden opgesteld, de Nederlandse Bank moest staatsbank worden, de particuliere mijnen dienden in de Staatsmijnen op te gaan en ook het Hoogovenbedrijf diende staatsbedrijf te worden; dan moesten de ondernemingswinsten sterk worden belast en er moesten komen een vermogensaanwas-belasting en een algemene vermogensheffing; voorts moest het economisch beleid gericht worden op het scheppen van werkgelegenheid en diende bij werkloosheid, bij ziekte, bij invaliditeit 'en vooral bij ouderdom' bestaanszekerheid geschapen te worden, ook ten bate van kleine zelfstandigen. Verder moest de woningbouw worden bevorderd (met 'een plan voor bijv. tien jaren') en moest meer worden gedaan aan de vorming van de jeugd, de ontwikkeling van de volwassenden en de bevordering van wetenschap en kunst. Tenslotte had hij bepleit dat Nederland, zijn zelfstandigheidspolitiek prijsgevend, nauwer met het Britse Rijk, 'eventueel ook met de VS', zou samenwerken, dat 'aangestuurd' zou worden 'op grotere economische en sociale eenheid van een zo groot mogelijk deel van Europa' en dat, na de bevrijding van Indië, de in de 7 december-toespraak van de koningin vervatte toezeggingen zouden worden gehonoreerd.

Wij nemen aan dat Drees verscheidene van deze denkbeelden op de 17de mei aan de koningin toelichtte: hier was iemand aan het woord die aan het vage begrip 'vernieuwing' concrete inhoud gaf. Maar zou van hem genoeg inspiratie uitgaan?

Wat het consulteren van figuren uit het politieke leven betrof, gaf Drees de koningin in overweging, de vraag wie zij met de kabinetsformatie zou belasten, voor te leggen aan de voorzitters van de oude Eerste en Tweede Kamer (daar voelde zij niets voor) en voorts aan dr. A. A. L. Rutgers (Anti-Revolutionaire Partij), H. W. Tilanus (Christelijk-Historische Unie), J. Schilthuis (Vrijzinnig-Democratische Bond), Kolfschoten (Rooms-Katholieke Staatspartij), mr. M. H. de Boer (Liberale Staatspartij) en Bosch van Rosenthal ('dat kan niet', zei zij, 'dan wordt de lijst te lang'¹);

¹ W. Drees: 'Aantekeningen voorjaar 1945', p. 30 (RvO).